

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
 A kiadónálban előfizető:
 Egyszerre 10 knt.
 Hosszú időre 4 .
 Helyben kassza kerébe:
 Egyszerre 20 knt.
 Hosszú időre 8 .
 Vidékre postán szállítva:
 Egyszerre 24 knt.
 Hosszú időre 8 .

TISZÁNTUL

POLITIKAI NAPILAP

Regisztrált minden nap a haza és
 hazafiak napok kivételével
 Szerkesztőség és kiadónál:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 8.
 A szerkesztőség kérésre visszadátol
 vagy megvásárolja nem vállalja.
 Hirdetések és hirdetések a
 kiadónálban intésenként
 Egy sor minden óra 3 fillér.

NAGYVÁRAD július 4.

Tanítók gyűlése.

Az ország tanítói gyűléseznek. Maga ez érdemes arra, hogy az ember oda figyeljen. Utóvégre azok gyűltek össze az ország minden részéből, a kiknek kezébe a jövő nemzedék sorsa van letéve.

Kötelességünk tehát megismerni azok gondolkodását, a kik a jövő ifjúságát kiképzik, a dolgok természete szerint lehetőleg saját képükre és hasonlatosságukra.

Reméltük, anyagi dolgok most már nem igen loznak előkerülni. A tanítók jogos panasza, bármily későn és nehezen, de meghallgatásra találtak s ma a tanító olyan fizetéssel kezdi pályáját, hogy ahhoz hasonlót ugyanazon korban másutt el nem ér.

Jogos követelés csak az lehet, hogy ezt a kedvező állapotot minden tanító elérje s ne kelljen a tanítóknak nyáron kapálni meg libát tömni, hogy megtudjon élni s télen legyen miből élnie, a mikor a nemzetet szolgálja.

Ezeknek a szegényebb felekezeti tanítóknak jöjjön az állam segítségére s egészítse ki sovány, kicsi czipójukat kenyérré. Csak azt nem szabad aztán feledni hagyni, hogy az a kenyér magyar kenyér, amelylyel nem a haza ellenségeit, hanem édes, hűséges fiait akarjuk erősíteni.

Ezeket reméltük és csalódtunk. Csalódtunk a tanítók többségében, mely még az előadó tulzó javaslatát is szerénynek nézte s akkora fizetést követel a pelyhedző állu kezdő tanítónak, a mennyi az egyetemi képesítéssel bíró törvénytudóki aljegyzőnek van.

Végeredményben azonban a csalódás a tanítóké lesz, ha azt hiszik, hogy ebből a jól kiszámított álomból lesz még valóság is.

Arra nehezen számíthatnak a tanítók, hogy fizetésük emelése miatt 5%-ról 8-10%-ra emeljék az iskolai adót.

Ugyancsak a magyarság szempontjából kell a tanítóknak elbírálni két más kérdést: az államosítás és az új népiskolai törvény kérdését.

Az államosítással úgy vagyunk, mint a rossz doktor a beteggel. A balkar fáj s a jobb kart operálja; már most mind a két kar béna.

Az államosítás nálunk nem lehet cél, csak eszköz. A történelmi fejlődés, a magyar közönség lelkesedése a tanügy iránt mind kizárják azt, hogy a közönség: a hitfelekezetek és más autonóm testületek ne versenyezzenek az állammal a tanügy terén. Az állam a maga tiltó hatalmával csak ott lépjen fel, a hol a tanítás örve alatt a gyűlölet fegyverét kovácsolják a haza ellen. Ahol az iskola nem a hazafiság temploma, hanem ellenséges hadiszállás.

Ezeket a hadiszállásokat kérelhelhetlenül szét kell rombolni s a nemzet erős váraivá átalakítani, vagyis államosítani. Ellenben a hazafias felekezeti iskolákat minden ok nélkül konfiskálni: ez az eljárás kettős veszteséget jelent. Megbénul egy tevékeny autonóm nemzeti erő s hiába fecseklődik az állam ereje, amellyel pedig szabadon virul a nemzetiségi iskola, amely az államosított magyar révén megmenekült a magyarosodástól.

Az új népoktatási törvényjavaslatot is valami ilyen sandaszemű doktor csinálta.

Nem merték kimondani, hogy az iskolák nyelve mindenütt a magyar. Kerülő uton akartak a magyarosodáshoz jutni, nehogy észrevegyék.

Tegyük magyarrá először a tanítókat. Ez volt a jelszó s ennek megint az volna a követelménye, hogy a tanítóképződék magyarok legyenek.

Hanem még ez is nagyon egyenes út. Világért sem lehet Magyarországon megkövetelni, hogy a tanítóképzés csak magyarul történjen minden nyelvű iskolákra, épp úgy, mint a tanárképzés. Megelégedtünk azzal, hogy éppen csak a tanítóképesítő vizsga legyen magyar.

Ez a kerülő olyan fényesen sikerült, hogy tökéletesen elkerültük vele a célt. Ha csak a vizsga magyar, akkor bizony a tanító sem lesz magyar, az elemi iskola még kevésbé.

„TISZÁNTUL“ TÁRCZÁJA.

Egy tehetséges asszony.

Írta: Pekár Gyula.

Párisi naplóból jegyzem ki a következőket:

... Ma reggel levél Mme d'Etiole-tól. Ez a fáradhatatlan szalontartó dáma csakugyan beváltja ígérését, amit a tél elején tett: minden héten valami hírességet, vagy legalább is érdekes újdonságot mutat be irodalmi szalonjában. Az idény végére megígérte nekünk — d'Annunzio! D'Annunzio lesz szalonjának ezidei főszenczácója, — nem tudom, hogy fogja elhozni, de annyit már eddig is kivisz merész ígérétével, hogy sikeresen harcra a többi «szerdái» szalonok ellen, s nem ereszti ki hivat a kezei közül... Nos, diadallal írja, hogy szerdája ma ünnep lesz, egy «Valéry-ünnep».

Valéry? Bevallom, pillanatra nem voltam a helyzet magaslátán. Ez a Páris csakugyan a világ közepe: az egész emberiség gondolatesatornái ide torkollanak össze, s mindennap anyyi

igazán érdekes, új egyéniség tűnik fel, hogy lehetetlen valamennyit számon tartani. Néha megijedek tőle, milyen szédítő gyorsasággal élnek és felednek itt az emberek. Egyik nagy benyomás örökké a másikat kergeti és soha nincs idő arra, hogy e benyomások gyökeret verjenek és meggyőződésekké nőhessenek fel. Eredmény: az emlékező tehetség csodálatos gyöngyülése. Páris csak tegnapi, legfeljebb tegnapielőttről emlékezik...

Az egyedüli mód, hogy Páris három napnál tovább figyeljen az emberre, az, ha anarkistakép revolvert emel a köztársaság ellenére.

Valéry? Egyszerre aztán a homlokomra ütöttem s magam is lelkes kíváncsisággal kiállítottam fel:

Bravo Mme d'Etiole! Ez már derék, végre hát megláthatjuk ezt a rejtélyes, genialis asszonyt!

Ki is ez a Jehanne Valéry voltaképp? Hamar előkerestem a «Figaró» egy minapi számát. Nem is egy, hanem négy kritikus írt egy cikkben egyszerre ennek az asszonynak a

Georges Petit kis termében rendezett kiállításáról.

Négy kritikus: egy festészeti, egy szobrászati, egy zenei és egy irodalmi kritikus. Nyilván megírhatta volna egy ember is ezt az ismertetőt, de hát a lap ép tüntetni akart s azért vett négy elsőrangú ítéset, hogy annál jobban dicsőítse azt a nőt, ki a «szpecializmus» e szűkkeblű korában ekkora csodába menő «univerzális» tehetséget áru el. Tényleg alig látott a világ még ilyen sajtáságos kiállítást.

Madame Jehanne Valéry festő, szobrász, zeneszerző és író volt egyszerre, nemcsak hatalmas festménytárlatot és szoborkiállítást mutatott be, hanem a délután bizonyos óráiban egy elsőrangú hanversenyénekenő meg egy ifjú zongoravirtuóz előadják zeneszerzeményeit, — esténként pedig az «Odéon» egy művésze elszavalja verseit. Regényeit ott árulták a kiállításon s mindenki tudta, hogy a «Comedie» is felfedezvén őt, végre elfogadta előadásra egy régebben beadott Proverbe-jét... A világ elbámult.

Es a Figaro nagyon kiemelte, hogy itt nem

A legjobban ajánlható az úri közönségnek ruha-beszerzésre

MITTEILER EDE

angol divat férfiszabó-czég

Szövetek méterenként nálam a legolcsóbb gyári árban szerezhetők be.

Nagyvárad,
 Fő-utca.
 (Uri Casino-épület).
 TELEFON 520.

mely angol szövetekből a legujabb szabás szerint a legszebb kivitelben készít férfi-öltönyöket, s minden e szakba vágó ruhaneműket. — Női costumok és valódi angol SZÜVETEK nagy választékban.

Mintha hialottunk volna már ehhez hasonló históriát bizonyos mádi polgártársról.

A tanítók nem Mádon gyüleseznek, hanem az ország szívében, Budapesten. Hallják meg, érzézik meg ennek a színek dobogását. Munkát, áldozatot követel ez a szív ma mindenkitől. A tanítók gyűlése se legyen tehát tulzolt és meddő követelődések halmaza, hanem öntudatos, komoly és hazafias férfiak öntudatos, komoly és hazafias tanácskozása, munkája a hazáért.

A jövő nemzedéke csak akkor lesz igaz fia a hazának, ha nevelői példájából többet tanul, mint szavaikból.

Dr. K. A.

ORSZAGGYÜLES.

Bánffy fellépése.

A ház ma nagy várakozással leste Bánffy felszólalását. Szatmári Mór beszédét türelmetlenül hallgatták. Mindenki a hátsó padban ülő Bánffyft figyelte.

Mikor Bánffy bejött, ma is körülfogták az ellenzéki képviselők.

— Kegyelmes uram, — szólt Nessi Pál — erős légy a kormánypárttal szemben. Üsd csak a fejét, hogy meg ne sántuljon.

— Tudjátok — felelte Bánffy, — nektek több szabad, mint nekem. En nem lehetek olyan erős. De csak a *formában* nem; a lényegben erős leszek.

A karzatok tele voltak. A főrendek karzatán *Ermuszt* Kelemen.

Negyed egykor ért Szatmári beszéde befejezéséhez. Olay Lajos kifutott a folyosón Bánffyért, aki bejött s irásait elővette. Egyszerre nagy mozgás, zsi bongás támadt. Szatmárit alig lehetett hallani. A karzat figyelve állott fel. De

valami kapkodó dilettánsról van szó, aki mindenbe belekezd és semmiben sem viszi semmire, hanem egy kész nagy művészről, aki négy művészetbe fogott bele és mind a négyben »érthetetlen« magásra vitte.

Ahogy este a Parc Monceau átmentem, még egyszer kíváncsian gondoltam át mind ezeket. A párisi irodalmi élet estélyeire az embernek olyan készületen kell mennie, mint egy vizsgára, ha igazán élvezni akar... Nos, ritkán láttam oly lázas sokadalmat a Madame d'Étirole termeiben, mint ezuttal. Meg kell jegyezni, hogy négy pompás terme volt ennek a szalonnak: mind a négykülönböző szimbolikus jelentőséggel.

Az elsőben a tiszta Louis teremben fogadta a háziasszony a mindennapi szellemes írókat, növekvő tehetségeket, a második tiszta fehér, oszlopos, Empire teremben a már ismert hivatalos nagyságokat, például az akadémikusokat üdvözölte, kiknek meddő halhatatlansága és pompázatos unalma illett ehhez a klasszikus hidegséghez.

A harmadik olasz Renaissance-szalon becses képeivel a művészek otthona volt, — a negyedik indus »barlangban« állandóan rejtelmes mécses égett s ez volt a modern misztikusok temploma.

Milyen lehet ez a geniális asszony? Férfiaskodó vén kisasszony, fantasztikus, csunya némbert, vagy a legjobb esetben egy perrefelita szentet fogok e látni? Egy bohém Botticelli-utánzatot, ami florenzi palastban sétál, s lilomot tart a kezében?... Első pillanatra annyi volt az ember az Empire teremben, hogy semmit sem láttam. Nagynehezen körülkerültem

lefut az elnöki emelvényről *Rákosi* Viktor s jelenti Bánffyuk:

— Kegyelmes uram! Most személyes kérdések következnek, azután szünet lesz s csak azután jösz te.

Igy is volt. Csak szünet után beszélt Bánffy

A képviselőház ülése.

Budapest, június 4.

Elnök: Jakabffy Imre.

Lukács László pénzügyminiszter jelentést terjeszt be az ország több vármegyéjének nagymérvű adóhátraléka tárgyában.

Következik

az 1904. évi költségvetés

folytatólagos tárgyalása.

A margittai képviselő.

Szatmári Mór azzal kezdi beszédét, hogy a legmesszebb menő bizalmatlansággal viselkedik a kormány iránt, ennél fogva nem szavazza meg a költségvetést. (Helyeslés a szélső baloldalon.)

Kubik: Helyes! Csak a fejét, hogy ne sántuljon!

Szatmári Mór támadja a kormányt helytelen nemzetiségi politikája miatt.

A nemzetiségek minduntalan ellentünk foglaltak állást...

Vlád Aurél: Mióta?

Nessi Pál: Kinek ég a háza?

Vlád Aurél: Az enyém nem, de Szatmári urnak majd megmutatják az ő oláh választói ellenségei-e a magyar államnak.

Olay Lajos: Nem törjük meg a magyar parlamentben az ilyen közbeszólást! Az ilyen embernek itt nincs helye, mars ki! Saágyen, gyalázat! (Nagy zaj, elnök csenget.)

Szatmári Mór: Jegyezze meg magának a képviselő ur, hogy az én oláh választóim, tisztességes magyar érzelmű állampolgárok, akik mikor őt ide küldötték tudatában voltak annak, hogy az egyenlőség zászlójával jött ide, ahol ő jogainak apostola. Teljesen értem a közbeszólás célját; konkolyt akart hinteni, — de ottan nem fog termékeny talajra találni!

Vlád Aurél: Majd meglátjuk!

Szatmári Mór áttér ezután a kormány gazdasági politikájának bírálatára. Állami önállóságunk elleni támadásnak mondja a miniszterelnöknek az önálló vámterületre tett nyilatkozatát.

Majd rátér a kortesjavaslatokra. Jöttek az állami tisztviselők, a vármegyei alkalmazottak, a vasutasok...

Kubik Béla: A zsidók!

Szatmári Mór: ... akiket leköldöttek a választásokra. Aztán a zsidók is, akik ígéretet kaptak kívánságaik teljesítésére. A választások idejére ezek az ígéretet is fogva tartják a zsidó választókat. A miniszterelnök minden újabb és újabb cselekedetével az örvény felé tolja alkotmányunkat, gazdasági, közjogi existenciánkat. Ismét foelalkozik a nemzeti kérdéssel, mely szinte egyike azoknak a kérdéseknek, mely rágyja az állam testét. Az eddigi kormányoknak is meg volt a maga nemzeti politikájuk, de egyiké sem volt oly veszedelmes közjogi életünkre, mint a jelenlegi. A galaczi ügyre tér azután. A miniszterelnök csorbát ejtett az állam tekintélyére, mert saját alkotmányos jogunkat tette vitássá válaszával. Kérde, hogy lehet Magyarországnak tekintélye a külföld előtt, amikor a magyar parlamentben folytonos közjogi támadásokkal kell az ellenzéknek foglalkoznia és amikor ezek a támadások éppen a saját kormányától jönnek. (Elnök helyeslés a szélsőbaloldalon.) Plósz miniszter körül többen hangosan beszélgetnek.)

Kubik Béla: Halljuk! Halljuk! Micsoda kongresszust tartanak ott?

Elnök (csenget): Csendet kérek a Ház minden oldalán!

Szatmári Mór: Foglalkozik a népnevelési reformjavaslattal. Örömmel üdvözli, de azért még sem találja arra megfelelőnek, hogy azon államiságunk védbástyája fel épülhessen. Oszítja az anketén több képviselőtársának elhangzott véleményét. Nem fogadja el a költségvetést. (Helyeslés.)

Személyes kérdések.

Vlád Aurél személyes kérdésben kijelenti, hogy félreértett szavait akarja helyreigazítani. Szatmári beszédében azt mondta, hogy az ország belső ellenségei a nemzetiségek.

Szatmári Mór: Ez nem igaz, ezt nem mondtam.

ahhoz a fehér oszlophoz, ahol ennek az udvarnak közepén sejtettem, s ott egyszerre közlőre pillantottam Madame Jehanne Valéryt.

Ot tilt az oszlop alatt egy etruszk diszt nagy zöld karosszékben, szórakozottan nézett végig a társaságon, s mosolyogva felelt a hozzá intézett tömeges kérdésekre. Elbámultam, mindent vártam volna, csak ezt nem. Férfiaskodó némbert, vagy Botticelli-utánzat helyett egy nemzetközi eleganciával öltözött, telj-sen normális, modern szép asszonyt láttam ott. Határozottan ő volt a legnormálisabb az egész irodalmi szalonban, — annyira az, hogy bele se illett d' Mme d'Étirole gyűjteményébe. En is mások is csodálkozva néztük, mintha tévedés lett volna a dologban... Pedig ő volt az, Madame Jehanne Valéry: egy 35—36 év körüli, nyulánk, de már gömbölyödő, kívánatos szőke asszony, aki az első pillanatra mindenre inkább látszott teremtvé lenni, mint a művészetekre. Szép volt, abból a bizonyos lusta, szőke fajtából s nagy kék szemű és kissé vastag ajkainak mosolya mögött sajtáságos, szerelmes öntudatlanság aludt. Körülötte mint prédára leső ragadozók ültek az ifjú és vén írók, analitikusok, szimbolisták, kritikusok, — s igazi írói kérlelhetetlenséggel vallatták. Mindenik meg akarta találni a szfinx titkát, s ezért örökké egymás szavába vágtak. A szőke asszony lusta mosolylyal hallgatta őket a szabályos, nyugodt arca egy pillanatra sem változott el. Felelt nekik egyszerűen, minden pöz nélkül, — olykor szinte szégyenkezve, de különben olyan egykedvűen, mintha egész művészelete voltaképp nem érdekelné őt...

— Az avatizmus! — kiáltá egy lelkes analitikus olyan diadallal, mintha már nyomon lett

volna, — a leszármazási jog fog nekünk megmagyarázni mindent... Halljuk!

Madame Valéry elnevette magát.

— Hát ezt is tudni akarják, mondá lassu, ventatott hangján, — hát minden modern emberben, bennem is sokféle vér keveredett össze: francia, angol, sőt tán orosz is... Erdeklik a családi és vagyoni viszonyaim? Hát korán árvaságra jutottam egy délfranciaországi kastélyban. Pénzem mindig volt elég, független voltam s azt tehettem, ami nekem tetszett, — legzsengőbb korom óta... Nos, de hisz mindez oly mellékes!

— Mi hát akkor a lényeges? Hol a titok?

— Nem tudom! — marmogá Madame Valéry csodálkozva — pedig magam is szeretném tudni... Keressék!

— Kora gyermekkorra óta ihletet érzett a művészetekhez?

— Nem mondhatnám. Ugy éltem a természet ölen mintegy álomban és sose álmodtam volna, hogy valaha művész lesz belőlem...

— Különbös. Hát az ihlet ugy egyszerre, magától jött?

— Igen, — felelt a szőke asszony, s halványan elpiult, — ugy egyszerre magától... Egyszerre csak festeni kezdtem.

— Hát nem egyszerre foglalkozott mind a négy művészettel? — kérdém, egy résen át, székem tova melléje.

— Oh nem, a viláért sem! — felelt Madame Valéry meglepetten nézve rám. A festészetem kezdtem. Festettem, örömet lelttem benne, de teljességgel semmi érdemet sem tulajdonítottam magamnak, mikor a Szalonban

Vlád Aurél felelvassa a gyorsírási jegyzetet, mely után kijelenti, hogy ő hiva a magyar állameszmének, de nem annak, amelyet Bánffy Dezső báró képvisel s amely egyszerűen bele akarja olvasztani a nemzetiségeket a magyarságba.

Hock János: Ez az igaz, ez a helyes eszme! (Helyeslés a baloldalon.)

Vlád Aurél kijelenti továbbá, hogy ő magyar állampolgárnak született, de oláh nemzetiségét meg fogja mindig őrizni. Olay közbeszólására csak az a megjegyzése, hogy az megfelelt az Olay temperamentumának, de ő nem érdekelte meg.

Olay Lajos: Ez a ház a magyar parlament háza, itt csak magyar embernek van helye, és gondoskodni fogunk róla, hogy ide más, mint magyar be ne jöhessen.

Vlád Aurél kijelenti, hogy az ily fellépés nem változtatja meg az ő nézetét, melyet ezután és mindig férfisan fog képviselni.

Elnök az ülést 10 percre felfüggeszti. Szünet után.

Bánffy beszél.

Rákosi Viktor jegyző hangosan jelenti:

— Bánffy Dezső báró.

— Halljus! halljuk! — hangzik mindenfelé.

Bánffy Dezső báró először reflektál Vlád Aurél megjegyzésére, hogy azt a magyar állameszmét, melyet Bánffy vall, nem ismeri el. Ez az ő joga. De azt hiszi, más felfogás nem is lehet, mint az övé. (Ugy van!) Ha a jelenlegi körülmények keretén mozognak, lehet, hogy állam vagyunk, de nem magyar állam! (Helyeslés, taps az ellenzéken.)

Az egyéniségeknek adhatnak jogokat, de a nemzetiségeknek nem. (Elnök helyeslés a bal- és szélsőbalon.) Csak ez az egy politika helyes, ha magyar nemzeti állam akarunk maradni. (Helyeslés a balon.)

Rátér azután a költségvetésre, s kijelenti, hogy a kormány iránti bizalmatlanságból nem fogadja el. (Elnök helyeslés a balon.) Egyéni felfogása ugyan az volna, hogy általánosságban el kell fogadni a költségvetést s csak az apróprációnál fölvetni a bizalmi kérdést. De itt egy

gyakorlat van, mely bizalmi kérdésnek tekint a költségvetést s ha ez nem is helyes, ehhez alkalmazkodik s a költségvetést nem fogadja el. Reflektál azután a Polonyi—Héderváry esetre.

Se Polonyinak, se Hédervárynak nem volt igaza egészen.

Mikor ő (Bánffy) miniszterelnök lett, Héderváry, aki ellenjnlölte volt fölajánlotta lemondását. Ő nem fogadta el. Igaz, hogy egyénileg semmi diszharmónia nem volt közöttük, de nem következik belőle, hogy a horvát állapotokkal meg lett volna elégedve. Emlékeztet arra az alkalomra, mikor ő a királlyal Zágrábban járt.

Igaz, lelkes fogadtatás volt, de csupa horvát zászló volt kitűzve, alig egy-két magyar lobogó, — sőt ki volt tűzve a *feleke-sárga zászló is*.

S nem a magyar királyt éltették, hanem azt kiáltották: *krlja hrvatska*. Azután jött a magyar zászló elégetése. Ebből látta, hogy itt baj van.

Nessi vádolja a horvát autonóm kormányzást egyedül. Hibáztatja a magyar kormányt is. (Ugy van! balról.) Ő előterjesztést is tett a felségnek egy memorandumtan a bajok szánására.

Az állami közösség törvényben van szabályozva 1868 óta. Végre is hajtatik, de csak betűben, — szellemben nem. Mi elnéztük, hogy ott oly viszonyok származzanak, melyek ellenkeznek a törvényvel.

A sajtó is úgy tárgyalta Horvátországot, mint egy alkirályságot, pedig az semmi egyéb, mint nyolcz autonóm vármegyének csorportalása. (Elnök helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.)

Rákosi Viktor: Ez a helytelen közjogi felfogás.

Bánffy Dezső: Mikor miniszterelnök volt, sokszor mondotta ezt a panaszkodó horvát

képviselőnek. Egész nemzetek nőtt fel Horvátországban, mely az állami közösség alatt olyan jogokat keres, mely nem illeli őket.

Hock János: Külföldnek tekintik magukat.

Bánffy Dezső: Ki tudták vinni, hogy horvát utleveleket állítsanak ki a horvátoknak, pedig ehhez nincs joguk. A tengert is horvátoknak tekintik, pedig csak magyar tenger van. (Ugy van. a balon.)

Még csak azt jegyzi meg, hogy Polonyi állítása, hogy ő (Bánffy) Héderváry miatt beadta volna lemondását, erre nem emlékszik. Annyira nem emlékszik, hogy bátran ki is jelenti, hogy nem is igaz. (Elnök derűtlenség.)

Horvátországban a szellem ma is oly rossz, mint volt azelőtt Magyarország iránt. Kovacevicsnek sokban igaza van. A fiatalságot kell magyar szellemben nevelni s az állami állásokba csak olyanokat kell kinevezni, akikben garancia van. Miniszterelnöksége korában egy hivatalos akta kapcsán kezébe került egy nyomtatott blanketta, melyen a *horvát király* volt rá nyomtatva. Ez az autonóm kormány tudta és hozzájárulása nélkül történt ugyan, meg is semmisítette, de világot vet az ellenkezés hiányosságára. Más ilyen esetek is arra birták, hogy a horvát autonóm törvényeket lefordíttassa, ami már meg is történt. Nem vádák ezek a mai kormány ellen, sőt reméli, hogy mivel a volt bán ma a kabinet tagja, ezek az állapotok szánálatlanak. Foglalkozik azután a horvát követelésekkel.

A VI. egyetemes tanító-gyűlés.

Budapest, július 4.

Mintegy kétezer tanító gyűlt össze az ország minden részéből a VI. egyetemes gyűlésre, hogy részben a saját sanyaru helyzetük javításáról, részben pedig a népoktatás érdekeiről tárgyaljanak.

Az egész ország szimpáthája és érdeklő-

érmet nyertem Magától jött az a hajlam s aztán el is mult . . .

— Igen, épp a legszebb pillanatban hagyta abba. De miért?

— Nem tudom . . . Mialatt festettem, sokat utaztam Olaszországban. Aztán Németországba költöztünk. Ott kedvet kaptam a zenéhez.

— Nagyszerű! és a festést teljesen abba hagyta?

— Teljesen. Ugy elfeledtem, mintha sohse lett volna ecset a kezemben. Nem lettem volna képes többé a legegyszerűbb vázlatra . . . egészen a zenének éltem. Eszre sem vettem, hogy művészetet cseréltem. Ugyanazt fejeztem ki a zenében is, mint a festészetben . . .

— Persze, aztán elmult a zene is. Mi jött utána?

Madame Valéry ismét elpirult egy kissé.

— A zene után . . . több évig tartózkodtam Oroszországban. Ott adtam magamat szobrászatra . . .

— Zene után és Oroszországban szobrászatra, — kiáltám, — nisz ha Olaszországot mondana, akkor még érteném, de ott a muszka éjszakai csak nincs formatökély! . . . Es nem volt nehéz az új művészetre való átmenet?

— A világért sem! — felelt a szőke asszony és szemel egy pillanatra szenvedélyesen csillantak fel. Egyszerre magától úgy jött a dolog, hogy szobrászkodni kezdtem . . .

— De mi indította rá, — micsoda véletlen?

— Nem tudom . . . mormogá Madame Valéry zavartan, — megtetszett . . . ez a művészet s hiven műveltem, amíg . . .

— Amig egyszer aztán ráunt, ugy-e?

— Igen . . . Visszaköltöztem Párisba s egy napon írni kezdtem . . . Onök ma azt mondják, hogy mindaz, amit ebben a négy művészetben létrehoztam, jó. Szörnyen csodálkozom rajta. Nekem sose volt semminemű ambízióm s nem tulajdonítok magamnak semmiféle érdemeket. Festettem, zenét szereztem, szobrászkodtam és írtam, de mindezt csak azért, mert véletlenül úgy jött . . .

— Es sose esett nehezére, hogy e művészeteket mindig épp a legszebb ponton hagyta abba?

— Soha! . . . kacagott a szőke asszony. Hisz akkor ma halálra kellene busulnom magamat! Ma már mind a négy művészet halott dolog reám nézve. Nem érdekelnék többet. . .

— Hogyan?

Nem tudnék én többet se ecsettel, se zenével, se vésővel, se tollal bánni. Kiment belőlem . . . elfelejtettem . . . Ennek a furcsa kiállításnak az eszméje sem tőlem származik. Csodálkozva néztünk rá.

— Mi lesz hát most a legközelebbi művészet, amiben kitünteti magát?

Madame Valéry szanakozólag mosolygott rajtuk.

— Ah édes uraim! . . . Nem foglalkozom én többé művészetekkel. Egészen más valami érdekel . . .

— Micsoda érdeklő?

— Nem is merem önöknek elmondani, felelt a szőke szifox szégyenkezve, mert tudom, csak kinevetnek vagy megvetnek . . .

— Az Istenért mondja!

— Nos tudják-e mivel foglalkozom most?

A gazdasági vegytaunal . . . De ime itt a férjem értem jött . . .

Madame Valéry nyugodt arcza szerelmesen derült fel. Felkelt, s egy harmincz év körüli vállas fiatal embernek nyújtotta a kezét, ki nagynehezen törtetett keresztül a frakkos hallgatóságon, a borotvált arcú idegen nagyon szép ember volt, s kiejtése után (ítélve) amerikaiak látszott.

— Ah ez az a híres amerikai vegyész! — suttogá valaki mellettem, — ez hát a férje! . . .

Magunkra maradv mi írók és kritikusok, csak álmétkodva néztünk egymásra. És még sokáig beszélgettünk e geniális asszony sokoldalú tehetségének a titka felől.

*

A Pars Monceau ájtöttem hazafelé. Egy idegen ur haladt oldalamon, kivel véletlenül egyszerre jöttünk le a lépcsőn, s ki nagy művész-kalapját a szemébe csapva, csökönyösen hallgatott már jó ideje mellettem. Egyszerre idegesen elnevette magát s megállt. Ránéztem: torzonborz, de dult arcú, szép férfi volt. Ahogy megszólalt, a kiejtéséről azonnal sejtettem, hogy csak orosz vagy lengyel lehet.

— Nos? kérdem.

— Igazán nagyszerű! — kacagott az idegen, — most látom csak, mennyit érnek ezeknek a párisi analitikus íróknak a tudománnyal.

— Miért?

— On ugy-e idegen? En is. On nem tudja az én nevemet, én se az önt. On valószínűleg elutazik, én már holnap elmegyek messzire. Hisz csak azért jöttem el erre az estélyre

dése kíséri a tanítók tanácskozásait, a mely a népoktatási törvény tervezet és a megvalósítás küszöbén reformja folytán mindenképen nagyfontossága.

Az egyetemes gyűlést tegnap délután egy előkészítő tanácsülés előzte meg, amelyen a nagygyűlés vezetőségét választották meg.

Ma reggel hét órakor mintegy kétszáz vidéki tanító Kovács Viacze aradi tanító vezetésével báró Eötvös József szobra elé vonult, amelyre Minke Béla tanító szép, formás beszéd kíséretében, az egyetemes tanítógyűlés nevében koszorút tett. A kegyeletes ünnepély, amely mintegy félórát tartott, a Szózatélenek-lésével ért véget.

Innen valamennyien a Vigadóba vonultak, amelyet a tanítók és tanítónők már korán reggel zsufolásig megtöltöttek. A terem, a karzatok, a lépcsőház, amelyen folyton hullámozott fel és le a tömeg, nagyon szép színes képet nyújtottak.

Kilencz óra előtt valamivel, a gyűlés vezetősége elfoglalta a helyét. A gyűlést egyelőre nem nyitották meg, mert vártak Berzeviczy Albert közoktatásügyi miniszter megjelenésére, aki pont kilencz órakor az összegyűlt tanítóság riadó éljenzése mellett Zsilinszky Mihály államtitkár, Neményi Imre és Morlin Imre, miniszteri tanácsosok, gróf Teleki Sándor és Bárczy István fővárosi tanácsnok kíséretében meg is jelent. Elhelyezkedtek az elnöki emelvényen, amire Somlyay József elnök megnyitotta a gyűlést s szép beszéd kíséretében üdvözölte az egyetemes gyűlésre összesereglett tanítókat és a kormány és a fővárosi képviselőket megjelenteket. A beszédet követő viharos éljenzés lecsillapultával felállt

Berzeviczy Albert miniszter és a következő beszédet mondotta:

Fogadják, igen tisztelt elnök ur és tisztelt tanítógyűlés a magam és a munkatársaim nevében a szíves üdvözléséért hálás köszönetemet. Mondanom sem kell, hogy nagyon szívesen jöttem körükbe. (Lelkes éljenzés.) Szívem mélyéből üdvözölöm Magyarországot tanítóit, akik hazafiságuk, tudásuk és tapasztalatuk sugallatát követve, azért gyűltek össze, hogy tanácskozás tárgyává tegyék népoktatásunk megszólván összes kérdéseit és hogy tőlük telhetőleg elövigyék annak az ügyét. Az 1896-iki egyetemes tanítógyűlésen előadója voltam az egységes nemzeti közoktatásügyi megvalósítására vonatkozó programnak. Biztosítom önöket uraim arról, hogy ma is felelős miniszteri állásomban is, ugyanazon az alapon állok. Amit akkor hirdettem, azt amennyire az alatt a rövid idő alatt lehet-

hogy még egyszer lássam . . . Nos én ismerem a Madame Valéry történetét — én Istenem, valakinek csak el kell mondanom, hogy milyen egyszerű ennek a színx nek a titka! Tudják, mi az a sokoldalú tehetségének a magyarázata? — Micsoda?

— Ah uram, — kiáltá az idegen — olyan végtelen egyszerű valami! . . . A szerelem! . . . Az a szerelem, ami a nőben anyai tehetséget tud felébreszteni, amennyit a férfiben sohasem. Ez a tehetséges asszony mindenképpel egy nagyon szerelmes asszony . . . Férfi talentumpál is sokra képes a szenvedély, — az asszonynál mindenre. Az a lelkek kimeríthetlentül gazdag, — tehetségük tán nem tud úgy megindulni magától, mint a mienk, de ha a szerelem érinti, felébred és csodákat mivel. Mi a Madame Valéry művészetének a titka? Az, hogy először egy olasz festőnek a kedvese volt, aztán egy német zenészt szeretett, aztán egy orosz szobrászt . . . és végül egy francia író. Mindig a szerelem adott formát tehetségének, s ez a forma addig tartott, ameddig a szerelem . . . Most azt a fiatal vegyész, a férjért szereti, s mint ahogy elfeledte a régi szerelmeit, elfeledte azokat a művészeteket is. Az asszonyok mindenre képesek — Isten önnel . . .

séges volt, igyekeztem meg is valósítani. (Perczekig tartó, óriási éljenzés és taps.)

A miniszter beszéde után Bárczy István fővárosi tanácsnok, a főváros területén a főváros nevében üdvözölte a tanítókat, akik «önzetlen munkásságukkal, ügyszeretettel nagy befolyást gyakoroltak a főváros oktatásügyének a fejlődésére.» A vidéki tanítók is — ugymond — a főváros megmagyarosításának a munkáján tevékeny részt vettek.

A szinpatikus beszédet megéljenzették.

Bárczy István beszéde után a miniszter és a kísérete óriási óvácziók között elhagyta a gyűléstermet.

Ezután áttértek a napirendre, amelynek első pontja: a tanítói fizetések rendezése.

(Somlyay József elnök átadja a gyűlés vezetését dr Göcz Józsefnek.)

Gábel Jakab, előadó, hosszabb beszéd kíséretében a következő határozati javaslatot ajánlja elfogadásra:

1. Magyarországon felekezeti és községi tanítóknak legalább két szoba, konyha és mellékhelyiségekből álló lakáson és fél holdnyi kerten, vagy ennek megfelelő lakbérben kívül 1200 koronánál kevesebb kezdő fizetése nem lehet.

2. Ezen alapfizetés 10 százaléka képezze az 5 évről 5 évre kijáró korpó lékot.

3. Tanítói fizetés kizárólag készpénzben szolgáltatandó ki.

4. Ha az iskolát fentartó hitfelekezeti vagy polgári község e fizetés minimum megadására képtelen, fizetését az állam egészíti ki, hasonló eljárással, mint azt az 1898. XIV. érvényesítik a lelkészekre szabályozza.

5. Amennyiben az ország rendes költségvetése keretén belül az eme fizetések kiegyezésére szükséges összegfedezet nem volna található, szavazzon meg az országgyűlés az eddigi öt százalékos iskolai pótdadó helyett nyolcz százalékos, — e három százaléknál többtől származó bevétel tökéletesen fedezni fogja azt a többletkiadást, melyet az ily rendezés okozna, szemben azzal, amilyent a kormány javaslata okoz.

6. Azt a tanítót, kinek fizetését az állam egészíti ki, állásában a vallás-és közoktatásügyi miniszter erősíti meg.

7. Minden tanító hivatalba lépése előtt esküt tesz a királyi tanfelügyelő kezeibe a magyar alkotmányra.

Az előadó után Dobó Sándor Hajdu-Böszörményi beszélt, aki azt ajánlja a gyűlésnek, hogy mondja ki, hogy: A nagygyűlés hű marad az 1894. évi egyetemes gyűlésen kijelentett ahhoz az álláspontjához, a mely szerint a népoktatásügy Magyarországon elsőrendű állami közügy, éppen azért az egységes nemzeti nevelést az összes hazai népiskolák államossításától reményli és várja. A tanítók az 1893. évi IV. törvényezikben körülírt XI. fizetési osztályba soroztassanak. Az 1904. évi I. törvényezikben megállapított fizetéssel és korpótlékkal.

Ugy az előadónak, mint Dobónak a beszédét meglehetősen hűvösen fogadta a nagygyűlés.

Annál zajosabban tüntett a következő szónok mellett. Ez

Száva János volt, aki folytonos éljenzéssel és tapsal kísért beszéd kíséretében azt ajánlja a gyűlésnek, hogy fogadják el változatlanul az V. egyetemes tanítógyűlésnek a tanítók fizetésrendezése ügyében elfogadott határozati javaslatát, amely a tanítóknak a XI. fizetési osztály három fokozatába való sorozását követeli kétszáz korona ötödéves korpótlékkal

Száva beszéde után az elnök konstatálja, hogy még huszonegyen vannak szólásra előjegyezve.

Azt proponálja, hogy minthogy ez a tárgy már amugy is ki van merítve, a gyűlés csak két szónoknak, Ember Károlynak és Földes Gézáknak engedje meg, hogy a tárgyhöz szólhassanak.

— Nem kell, nem kell! Egyhangulag elfogadjuk Száva határozati javaslatát! — kiáltottak minden oldalról az elnök felé.

— Ugy látom — mondta dr Göcz —

hogy a gyűlés Száva János ur javaslatát magáévá teszi. Ehez képest tehát határozatilag kimondom, hogy az egyetemes gyűlés Száva János ur határozati javaslatát egyhangulag elfogadja. (Perczekig tartó, szűnni nem akaró taps és éljenzés.)

Ezután áttértek a tárgysorozat második pontjához a tárgyalására.

UJDONSAGOK.

Tisztelettel kérjük azon előfizetőinket, kik a múlt, valamint a jelen évről hátralékban vannak, hogy előfizetés díjaitkal mielőbb kiegyenlíteni szíveskedjenek.

* **Ezüst-misék áldozár.** A nagyváradi r. kath. egyházmegye egyik lelkésze *Leffelholz* Gyula élesdi plébános a napokban tartott ezüst miséjét szülőföldjén, Szabolcs megyében, Kópocs-Apáthiban. Az egyházi férfiak közül jelen voltak *Fehér Ignác* ottani plébános, *Csák János* gemzsi plébános és *Szócska János* aranyosi orosz g. kath. ruthén plébános, akik az ezüst-misék áldozárnak a szent mise bemutatásánál segédkeztek. A szent mise után *Fehér Ignác* plébános szép egyházi és alkalmi szócsoklatot mondott. Megható mozzanata volt a lélekemelő ünnepségnek, hogy az ezüst misén jelen voltak a jubiláns agg szülei s az üst mise alatt az ünnepelt édes atya: *Leffelholz István* nyug. kópocs-apáthi kántortanító énekelt és orgonált. Délelőtt ünnepi lakoma volt az ezüst-misék áldozár tiszteletére, amelyen több szép pohárköszöntő hangzott el. Az ünnepelt felköszöntötte *Samrecsányi Pál* megyés püspököt, gróf *Bethlen* kegyurát és *Fehér Ignác* plébánost, míg *Csák János* plébános az ünnepeltet üdvözölte s kívánta, hogy aranymiséjét is boldogságban érje meg.

* **Kath. templom Berettyó-Ujfalu-ban.** Mint már említettük, Berettyó-Ujfalu-ban diszes róm. katolikus templomot építenek s a váradi püspökség plébániát és r. kath. iskolát létesít. Az új templom *alapkövetétele* holnap, *szerdán* délelőtt nagy ünnepségek között megvége. Az alapkövetélelét *Palotay László* pápai praelatus végzi, aki a templomépítés költségeinek java részét a sajátjából fedezi. A katolikus hitközség rendezte az ünnepélyt s arra a környék előkelelőseiből sokan hivatalosak.

* **Pörbefogott nagyváradi vasutasok.** A nagyváradi kir. ügyesség 15 biharmegyei vasutas ellen vádat emelt hivatali hatalommal való visszaélés és hivatali eskü megszegésének büntette miatt. A pörbefogott vasutasok közül: *Tanay Zsigmond* raktári főnök, dr *Jónás Alfréd*, dr *Molnár János* és *Végh László* nagyváradiak, míg a többiek: *Sárosi Gyula*, *Teleki Antal*, *Kis János*, *Dobra József*, *Beke Sándor*, *Luczka Sándor*, *Nagy Ede*, *Szepes József*, *Szabó Valér*, *Fenesi János* és *Deák István* a közeli állomások vezetői.

* **Új lelkész az elmekórházban.** A múlt őszön nyílt meg Nagyváradon az elme-gyógyintézet, melynek kápolnájában a lelkészi teendőket végzésével ideiglenesen *Mayer Antal* tb. pápai káplán, a püspök udvari papja lett megbízva. *Mayer Antal* most szentszéki jegyzővé lévén kinevezve a püspök ő Excellenciája felmentette őt a kórház-lelkészi funkciók végzése alól s helyébe *Halász Gyula* papnöveldéi lelkigazgatót nevezte ki az elme-gyógyintézet lelkészévé.

* **Nátafalussy főigazgató névünnepe.** A magyar kultúra lelkes előharcosát, a magyar tanügy egyik kiváló vezérét, kinek vállaira tizenhárom elsőrangú középiskola gondja nehezedik, **Nátafalussy Kornél**, kir. tanácsos, nagyvárad tankerületi főigazgatót lelkes, szeretetteljes ünneplésben részesítette névünnepe alkalmából vasárnap, a helybeli két középiskola tanári kara. Előbb a főreáliskolának **Stauber József** igazgató vezetése alatt tisztelgő tanárait fogadta a főigazgató. Stauber a megjelent s a távollévő tanárok nevében rövid, de szívből jövő beszédben üdvözölte a főigazgatót, ki jól-ésszerűen fogadta a jókívánatokat s meleg szavakkal köszönte meg. Kevéssel azután a főgimnázium itthon időző tanárai keresték fel Nátafalussy főigazgatót. **Novotny S.** Alfons igazgató fejezte ki a rend nagyvárad társháza tagjainak ugyanis, mint gimnáziumi tanároknak üdvözletét, szép szavakkal kívánva, hogy a kiváló főigazgató még sok névnapot érjen el a rend s a magyar tanügy díszére. Nátafalussy kettős örömmel látja körében mindenkori a gimnázium derék, kiváló tanárait, — mondja köszönő szavaiban, — először, mert a kitaró munkatársait ismeri a tanártestület tagjaiban, másodsor, mert hozzájuk a rendi kötelek gyöngéd szála is fűződik. Végül kívánja, hogy mindannyian kellemesen töltsék el a vakációt s mind testileg, mind szellemileg feltöltve térjenek vissza kathedrájukhoz. A tisztelgések után a főigazgató gazdag villásreggelire hívta meg vendégeit, melyen mindvégig lelkes, vidám hangulat uralkodott. Ott voltak a főgimnázium részéről **Novotny Alfons**, **Beke Boldizsár**, **Hill Antal**, **Sarneczky Gellért**, **Ernyi Gilbert**, **Szilágyi Domokos**, **Papp Jeromos**, klerikus. A reáliskolától: **Stauber József**, **Kappel György**, **Petry Gyula**, **Vidovich Béla**, **Kardeván Károly**, **Homolya István**, **Visnya Aladár**, **Simonyi Ernő**. A főigazgatót névünnepe alkalmából igen sokan keresték fel személyesen, levélben és táviratban.

* **Papszentelés.** Egyházmegyénkben a végzett papnövédek szentelése e hó 12, 13 és 15-én lesz. Három végzett papnövédek lesz ezuttal felszentelve és pedig **Pataky Ferencz**, **Münch Szilárd** és **Gahér Mihály**, kik közül csak **Gahér** lesz áldozópappá szentelve a másik kettő diakonus, illetőleg szubdiakonus lesz, fiatal koruk miatt.

* **Bucusi P. Szent-Mártonban.** **Lencsés János**, prem. kanonok Szent-Mártoni plebános, ez a 48-as viharokban megedzett, most is agilis ügybuzgó pap, plebánossága alatt valóságos eseménynyé tudta tenni az ő két templomának bucsóját, a Szent István és Szent László Boldogasszony napját. Most az Arpád-kori kis, hájói templomban volt a bucsu, melyen a fürdőkből, városunkból s a környék falvaiból nagy számú közönség vett részt, daczára a csepergő sikert jósoló időnek. A bucsun **Lencsés János** régi tanítványa **dr. Karsch Lollion** kanonok tartotta az énekes nagymisét és **Pálffy Béla** főreáliskolai hittanár a szent beszédet. Délután az egész társaság csak úgy válhatott el a házigazda plebános vendégszeretetétől, hogy őt is magával vitte a Kath. Legényegylet nyári mulatságára a fürdőbe. A bucsun többen járultak a szentségekhez is, igazi öröme a bucsú plebánosnak.

* **A hidvámok eltörlése.** Nagyvárad város tanácsát foglalkoztatja az a kérdés, hogy a hidvámok beszüntetésével, a kövezetvámokat némileg emeljék s az ez által befolyó összeg a városi pénztárt illesse, mivel a hidakat a város a házipénztár terhére váltotta meg annak idején. Mielőtt azonban a hidvám eltörlése tárgyában határozná a tanács, véleményt kért **Huzella Gyula** közgazdasági előadótól is. Ez a vélemény már beérkezett a városhoz. **Huzella Gyula** véleményében kijelenti, hogy a hidvámok eltörlését s ehelyett a sorompóknál fizetendő kövezetvámok emelését helyesli, annyiban, amennyiben az a forgalom lebonyoli-

tásának könnyítését és az ellenőrzés hatályos keresztülvitelét czélozza, sőt a város bevételeinek mérsékelt fokozása ellen is alig lehetne kifogást emelni. Az ennek keresztülvitelére választott módzat azonban nem jogos s nem helyes közgazdasági politika, mert a hidak használata ellenében a cím- és jelleg megváltoztatásával oly egyénektől szándékoznak díjakat szedni, kik azt igénybe nem veszik, addig másfelől a Körös jobbpartján fekvő községek állítólagos kárára eddig fennállott különbözet Nagyvárad fogyasztó közönségének megterhelésével szándékoznak kiegyenlíteni s így Nagyvárad város piacáról élő szegényebb néprétegét újabb 19,000 korona teherrel sújtja. A közgazdasági tudósító alig hiszi, hogy a hidvámok eltörlése mellett is, a kereskedelmi kormány a behozatali vámkor emelésébe beleegyezzék, mert ez ellenkezik ama tendenciával, hogy az ipar és kereskedelem részére a szabadabb forgalom biztosított. Ha azonban mégis a díjak emelésével óhajtja a város a kérdést megoldani, a díjtételeket egynegyed részéig szállítsák le.

* **Kinevezések.** Biharvármegye főispánja a dr. **Horváth Béla** közokmányi segédorvos lemondása folytán dr. **Brauer Bertalan** budapesti gyermekkorház segédorvost nevezte ki segédorvossá; — dr. **Tökés Imre** segédorvos lemondása folytán pedig a biharvármegyei közokmányi elmebeteg osztályához dr. **Szirmai Kálmán** budapesti lakos, orvost bizta meg.

* **A kamara teljes ülése.** A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara a f. évi július hó 6-án szerdán délután 2 és fél óraker a kamara helyiségében teljes ülést tart, melyre a t. czímet ezeunel van szerencsém meghívni. Nagyvárad, 1904. június hó 29-én. **Huzella Gyula** kir. keresk. tanácsos, elnök.

* **Bucusi tanár.** Említettük minap, hogy **Radu Demeter** g. hath. püspök a nagy-károlyi parochiára **Ardelean** Korjolan belényesi g. kath. főgimnáziumi tanárt nevezte ki s állásába **Laurán** Agoston püspöki helynök iktatta be. A belényesi társadalom, melynek a távozó tanár közkedvelt tagja volt meleg bucsut vett, mint tudósítónk jelenti. Hetven terítékű bankettet rendeztek tiszteletére, melyen, **Belényes** színe java megjelent. Az első toasztot **Illés Albert** főbíró mondta **Ardeleanra**, ugyancsak őrá, mint volt kollegára tanártársai nevében dr. **Sztán Flórián**, **Bánfalvi** lapszerkesztő **Battyán** gimn. igazgatóra. Ezenkívül még több lelkes pohárköszöntő hangzott el.

* **Kizárták az egyletből.** A nagyvárad iparos ifjak önképző körének izgalmas rendkívüli gyűlése volt amelyen mint halljuk, egy tagját állítólag az elnökkel szemben való viselkedése miatt majdnem inzátáltak, egy másik régi tagját s volt tisztviselőjét az egyletnek, pedig egy szó többséggel kizárták kebelükből, szabadszólásáért, hazafias tettéért, mert volt bátorsága ez egyszerű de lelkes egyleti tagnak e lap hasábjain jelezni azt, hogy iparos ifjak itt Nagyváradon a Szigligeti Ede nevét viselő színbán a nagy szünműveit mellőzzék egy »Szép Darinka« című, szerb dalokkal és tánczokkal fűszerezett darabot akarnak előadni. Ez volt a büne, semmi más hazafias szíve ezt sugta, hogy ő e darab helyét méltóbbat óhajtott volna az egylet hazafias, műkedvelő ifjuságának. Es most csak az a kérdés, hogy melyikük cselekedett hazafiasabban. Ő és az a 12 ifju, kik melléjeáltak és védelmére keltek igaz ügyének, vagy az a 13, kik kizárták ezért az egyletből. Ehez nem kell koméntár.

* **Pocsolya az aszfalt járdán.** Vasárnap reggel baborult az ég, sűrű eső hullott, délfelé kiderült, égető napsugár piritotta a gyalog járdákat. Kert-utcán a Dianna-fürdő

épületben lakó honvédszázados ablaka előtt az aszfalt járdán a délelőtti eső után egy széles pocsolya maradt a Rhédéy-kertbe sétáló közönség gyönyörűségére, benne **Cyrl** nagyhercege sorsára jutott lepke kinosan vergődött, a hadapródok által elhajított cigaretta csutkák, mint mentő csónakok után. A sétáló közönség szattyán cipő bemozolása elleni biztonságot a tavacska két szélén egy mankós kis ficska kezében tartott, a járó közönség elé nyújtott kalapja, meg egy világtalan cigányleányt vezető purdénak kéregetése tartotta fenn. Es ez így lesz az egész nyáron át, mikor eső esik, ha csak Kőszeghy főmérnök a járdát ki nem javíttatja, a rendőrség meg a tóparti kéregetőket más foglalkozásra nem kényszeríti.

* **Elhunyt matróna.** Nagyvárad egyik köztisztviselőben álló urasszonya hunyt el tegnap, 86 éves korában. **Özv. Grósz Istvánné**, sz. **Szabó Amália** az elhunyt, jótékony lelkéről általánosan ismert derék matróna. Férjének régebbi időben a Kossuth-utca elején volt virágzó üzlete; férje halála után az özvegy egyedül a jótékonyának s a rokonai szeretetének élt. Ugy értesülünk, hogy végrendeletében sem feledkezett meg a szegényekről s a Csesztivónak nagyobb összeget hagyott. A család a következő gyászjelentést adta ki:

Grósz Emilia, **Grósz Károly** és neje, valamint gyermekeik, **Erzsi**, **Margit** és **Ilona**; **Grósz József** és leánya **Amália**, **Grósz Anna**, ugyszintén az összes rokonság nevében mély fájdalommal tudatják a forrón szeretett édes jó anya, illetve nagyanya és rokonnak **özv. Grósz Istvánné** szül. **Szabó Amáliának** rövid szenvedés és a halotti szentségek ajtatos felvétele után f. hó 4-én én életének 86-ik évében történt gyászos elhunytát. A megboldogult drága halott földi maradványai folyó hó 6-án d. e. fél 9 óraker fognak a Pável utca 24. sz. a házánál a római katolikus egyház szertartása szerint beszenteltetni és a Szt.-László templomban megtartandó szent mise áldozat után a központi temetőben örök nyugalomra tételni. Mely végzettséggel rokonai és ismerősei tisztelettel meghívotnak. Nagyvárad, 1904. július 4. Áldás és béke lengjen porai felett. Az örök világosság fényeskedjék neki.

* **Jóváhagyott alapszabályok.** A nagyvárad és biharvármegyei kiskereskedők társulatának módosított alapszabályait a belügyminiszter a jóváhagyó záradékkal ellátta.

* **Csendőrség Bihar-Füreden.** A nagyvárad csendőrségparancsnokság értesítette Biharvármegyét, hogy a csendőrség Bihar-Füred kli-natikus gyógyhelyen a működését megkezdette.

x Olvasóink figyelmét felhívjuk **Guzmann Ferencz** bádagos-mester légszesz- és vízvezeték szerelő lapunk mai számában közölt hirdetésére.

IRODALOM.

* **Budapesti Ujságírók Egyesülete** segélyalapja javára egy Almanachot ad ki, melyben 100 magyar író munkája fog megjelenni és 25 neves festőművész festményei, mint különálló műmellékletek lesznek a műben. Az Almanach igazán szemet és lelket gyönyörködtető nagy albumalaku díszmű lesz. Ara 5 forint. — Megrendelések a »Budapesti Ujságírók Egyesülete Almanachja« kiadóhivatalához küldendők, Budapest, VII., Károly-körút 9. Mutatóul közöljük **Pekár Gyula** fenti cikkét, melyet az Almanach számára írt.

Z E N E.

* **A nagyvárad Harmonia zenegy-** let igazgató választmánya f. hó 3-án ülést tartott, mely alkalommal legelőbb a belügy-

minisztériumból némi pótlás végett beküldött alapszabályokat vették vizsgálat alá, amelyeken a kívánt változtatásokat — a közgyűléstől a választmányra ruházott hatáskörben — a választmány eszközölte. Ezután a szeptembertől kezdődő működésre vonatkozólag elhatározták, hogy az ezidei téli évad folyamán minden hó utolsó vasárnapján egy-egy hangversenyt, illetve matinét rendeznek, hol a zeneiradalomnak egy bizonyos ága, műfaja kerül bemutatásra. Mindegyik hangversenyt az előadandó darabok ismertetése és méltatása fogja megelőzni.

A nyolcz matinéra tervezett ciklust a következőképp állították össze:

I. Mozart matiné, amely alkalommal a szerző legjobb orchestrális, kamara és szóló zenedarabját adják elő.

II. »Az olasz opera« méltatása általában, Rossini, Verdi, Mascagni darabjainak illusztrálásával.

III. »Bach-Beethoven matiné.«

VI. »A magyar zene« Erkel, Hubay, Liszt és Zichy műveiből. Műveiknek a méltatása.

V. »Modern classicusok.«

VI. »Vagner zenéje.«

VII. »A hangverseny zene. Beriot, Vossniawsky.«

VIII. »A modern opera.«

Mindegyik matiné alkalmával az egyes szerzők legkiválóbb alkotásai kerülnek bemutatásra zenekar, vonós négyes, vagy szóló alakjában.

E célból már eddig is sikerült városunk számos kiváló zenészét közreműködésre megnyerni.

Elhatározták egy hölgybizottság alakítását, a melynek szervezésére egy szűkebb körű bizottságot alakítottak.

Végül, miután a megüresedett pénztárosi állásra Kaczián Kálmánt megválasztották, kimondták, hogy a hangversenyek jövedelmeinek 5 százalékát a hírlapírók nyugdíj egyesületének javára fordítják.

EGYESÜLETEK.

A prot. jótékony egyesület választmánya f. hó 3-án Ritoók Zsigmond elnöklétével ülést tartott, melyen tudomásul vette a sorsjátékot rendező bizottság elnökének, Mezey Mihálynak, buzgó fáradozásáért. — Aztán tudomásul vette a pénztáros jelentését az egyület múlt évi bevételeiről és kiadásairól és megállapította a jövő évi költségvetés tervezetét. A választmány a közgyűlést július 17-ére tűzte ki.

MULATSÁG.

A kath. legényegylet nyári mulatsága.

Ez évben még nem volt oly népes a közeli Szent László, Püspök-fürdő, mint vasárnap, a nagyváradai kath. legényegylet nyári mulatsága alkalmával. A délutáni vonatok zsufolva voltak a szállították ki a vendégeket. Délután 4 órakor már száz és száz vendég jókedve töltötte be a pompás fürdő sétányait, éttermét és táncztermét. Az est beálltával, mikor a tánczhoz láttak a fiatalok, tetőpontját érte el a jókedv. — A négyeseket száz párnál több tánczolta s ezáltal is bebizonyult, hogy a legényegylet mulatságának nem csak látogatottság, de fesztelen jókedv tekintetében sincs párja. Az ételek, italok és pontos kiszolgálás **Kernáts** János vendégüljárásnak csak elismerést szerzett. — A szép mulatságon jelen voltak:

Asszonyok: Öv. Kauczil Istvánné, Maricskó Jánosné, Agates Antalné, Faragó Jánosné, Valuzsnik Jánosné, öv. Létay Jánosné, Veiszmann Józsefné, Csengeri Sándorné, Kozma Rozália, Barza Józsefné, Pásztor Sándorné, Blaskovitsné, öv. Hadadi Gyuláné, öv. Daka

Jánosné, Rotensteiner Istvánné, Sickl Józsefné, Kiss Antal, Diós Józsefné, Nemes Lajosné, Makranczi Andrásné, Vidosits Lászlóné, Szilágyi Jánosné, Fekete Lajosné, Banuta Demeterné, Turi Gyuláné, öv. Kovács Miklósné, Lobotka Pálné, Popovits Józsefné, Fudalli Józsefné, Kovács Imréné, Virágosiné, Szabó Miklósné, Szokoli Józsefné, Mokos Sándorné, Szántai Gyuláné, Kalla Albertné, Bauer Nándorné, Vagner Mihályné, Keresztesi Józsefné, Hajnal Arpádné, Oláh Lajosné, Szabó Jánosné, Révész Istvánné, Szigeti Vilmosné, Király Lajosné, Fónagy Kálmánné, Kiss Jánosné, Kovács Kálmánné, Lusztig Emilné, Vorzsik Lászlóné, Lihr Józsefné, Kucsera Györgyné, öv. Tóth Mihályné, Varga Lajosné, Mennungé, Sándor Béláné, Kádár Gyuláné.

Leányok: Kauczil Boriska, Rózsika és Teruska Barza Mariska, Ujfalussy Vilmai Krucsó Mariska, Weiszmann Juliska, Csenger, Margit, Szikora Etelka, Balogh Juliska (Dobrest), Kiss Mellyke, Maricskó Róza, Malucsnik Mariska, Popovics Etuska, Kozma Rozália, Pásztor Margit, Tóth Rózsika, Tóth Mariska, Blaskovics nővérek, Daka Ilonka, Gózsá Ilona, Kiss Erzsike, Diós nővérek, Nemes Mariska, Nemes Margit, Vidosits Mariska, Szilágyi Jolán, Nagy Giza, Kató Juliska, Vég Juliska (Debreczen), Daka Emma, Agárdi Juliska, Oláh Irén, Kovács Mariska, Kovács Juliska, Popovics Erzsike, Debreczeni Vilma, Fudalli Irma, Kovács Rózi, Fehér Irénke, Virágosi Irma, Szabó Vilma, Szokoli Rózsika, Kovács Irénke, Szatmári Margit, Szántai Etelka, Bauer Juliska, Létay Gizella, Oláh Margit, Szabó Jolán, Wiasák Erzsike, Arany Rózsika, Oláh Juliska, Révész Gizella, Révész Mariska, Iványi nővérek, Szűcs Nellyke, Baumester Rózsika, Király Piroška, Gábor Annuska, Bostyán Juliska, Vorzsik nővérek, Lihr Mariska, Lihr Gizuska, Tóth Ilonka, Varga Zsófia, Zettel Erzsike, Zettel Mariska, Schapperer Irénke, Liadenmayer Katalin, Szága Vilma, Kádár Ilonka.

Igazságszolgáltatás.

A rákosi vasutasok bünpöze.

Annak idején sok szó esett a rákosi rendező pályaudvaron ez évi április hó 19-én történt dolgokról, mikor a 7 óra 55 perczkor Kőbányáról érkező tehervonatot szabály ellenére leintették, majd meg a személyvonatnak gátolták meg az állomásra való bevezetését s oly állapotba tették a pályaudvart, hogy azon vonat veszedelem nélkül nem közlekedhetett. Mindezekben a budapesti királyi ügyészség a büntetőtörvénykönyv 480. és 481. §-aiba ütköző hivatali hatalommal való visszaélés, továbbá a büntetőtörvénykönyv 434. 436. §-aiban meghatározott közveszélyt cselekménybűntettét látja. Es a bíróság a következő vádlottakat le is tartóztatta: Balázs János budapesti máv. állomási málházót, Dámitrievics Dragutin váltóórt, Csete József kocsis rendezőt, Farbenheim Miksa máv. napdíjast, Mazán András kiségitő fékezőt, Bohus Nihály váltóórt, Pázmány Lipót vonatfékezőt, Jancsó József váltóórt, Czéntár János kocsirendezőt, Czeh János kocsirendezőt, Hermann István kocsimestert, Kampfmüller Béla máv. villanygépezőt, Tóth Pál állomási málházót, Mennersdorfer Ferencz mozdonyvezetőt és végül Muray József mozdonyvezetőt.

A vádlottakat három héttel ezelőtt ideiglenes szabadlábra helyezték és ügyükben a fő tárgyalást tegnap kezdték meg Oláh András elnök vezetésével.

A közvédat dr. Gesztye Andor királyi ügyész képviselte; a védelmet Eötvös Károly, Vázsooyi Vilmos, Benedek János országgyűlési képviselők; dr. Báttaszék Lajos, dr. Rác Dezső, dr. Bródy Ernő és dr. Balogh N. Imre ügyvédek látták el.

A vádlottak, valamennyien tagadják, hogy megtagadták volna a szolgálatot, vagy hogy közveszélyes cselekményt követek volna el.

Délután a tanúk kihallgatására kerül, a sor. Itéletet előreláthatólag majd csak 3-4 nap múlva hoz a bíróság.

NYILTTÉR.

Uri női nyereg,

jó karban lévő, megvételre, esetleg 2 hónapra használatra kerestetik. Czim a kiadóhivatalban.

TAVIRATOR.

A képviselőházból.

Budapest július 4. (Saját tud. táv.) **Bánffy** Dezső báró beszédét folytatva hibáztatja a horvát autonóm kiadások emelését. Hédervárynak Horvátországban eltöltött 20 éves szerepe éppen nem tölti el bizalommal, hogy a király mellett megvédje a magyar érdekeket. Hangsúlyozza a paritást, mely sehol sem érvényesül. Nem érvényesül a hadseregben.

Elhibázott dolog volt harczot kezdeni győnge erővel a hadseregben a paritás érvényesítéséért, de ha már felidéztek a harczot, végig kellett volna vívniuk teljes diadallal. A diplomáciában sem érvényesül a paritás. Tűrjük kénytelenségből, azért hibás és alkotmányellenes Tisza magatartása a galaczi esettel kapcsolatban. Kifejti szóló, hogy miniszterelnök korában az önálló vámterület megvalósítani 1903-ra tervezte, mert az ezredévi kiállítás miatt 1898-ban nem tudta volna keresztülvinni. A vámtarifa nem védi meg gazdasági érdekeinket.

A magas iparvámokkal megöljük iparunkat. Tisza azt mondja, hogy ezzel a kormányval és a mai többséggel nem lehet megcsinálni az önálló vámterületet. Hát fogunk gondoskodni olyanról, akivel meg lehet majd csinálni.

A 14. §-val nem lehet megkötni Ausztriával a gazdasági kiegyensúlyozást. Ezt szóló már miniszterelnök korában, Apponyi egy interpellációja folytán kifejté a Házban, s választát az egész többség tudomásul vette. A kormányhatalom célja a népek boldogulása. A mai kormány nem ezen dolgozik. Nem szavazza meg neki a költségvetést. (Elénk helyeslés, taps az ellenzéken.)

Elnök jelenti, hogy Podmaniczky báró indítványt tett az üléseknek 1 órával leendő meghosszabbítása tárgyában. E felett holnap dönt a Ház.

Ülés vége 2 óra után.

Bánffy sikere a Házban.

Budapest jul. 4. (Saját tud. táv.) **Bánffy** Dezsőnek a Házban ma elmondott beszéde rendkívüli hatással volt az összes pártokra. Tiszta, világos és határozott fejtegetését az ellenzék sűrűn megtapsolta, a szabadelpárt pedig szinte megdöbbenő csendben hallgatta. Sokat helyeselt egy-egy kitételének a függetlenségipárt békés árnyalata, a nemzetipárt tagjai és a néppárt. A fiatal függetlenségek, aztán Ugron, Barta, a néppárt részéről Kaas és Zboray szinte lelkesülve tapsolták meg egyik-másik kitételét. Konstatálták rajta, hogy előadása határozottan javult, beszédét sem Tisza sem Héderváry nem hallgatták meg, mert az egyik Geszten, a másik pedig — állítólag — Bécsben tartózkodik.

Császka György súlyos beteg.

Kalocsa, július 4. Azt a megdöbbentő hírt, vesszük tudósítónktól, hogy Császka György érsek betegsége feljult és oly komoly jellegűvé vált, hogy környezete katasztrófától tart.

Kereskedelmi tárgyalások Olaszországgal.

Budapest, jul. 4. (Saját tud. táv.) Holnap tartja meg első ülését Romániában a magyar-osztrák monarchia erre kiküldött bizottsága az olasz kiküldöttekkel az Olaszországgal kötendő kereskedelmi szerződésünk tárgyában.

Fellázadt község.

Budapest, jul. 4. (Saját tud. táv.) Kis-Szeben községben ma ötszáz paraszt megtámadta Berhovay földes ur birtokát, melyet fölakartak maguk között osztani. A község már régebb idő óta perelte a birtokost, de a pert minden forumon elvesztette. A lázadás a szoczialisták izgatására tört ki. Az alispán nagyszámu katonaságot és csendőrséget küldött a helyszínére, de fegyveres beavatkozásra nem volt szükség.

Kigyuladt expresszvonat.

Budapest, július 4. (Saj. tud. táv.) A Chikágó felé haladó expresszvonat hibás váltóállítás következtében egy közbeeső kisebb állomáson kisiklott. A mozdony kigyuladt. A tűznek több kocsi is áldozatul esett. Sokan megfuladtak, vagy 20-an megégtek az utasok közül.

Egy község pusztulása.

Nagy Szeben, jul. 4. (Saj. tud. táv.) Tortopcsa községben ma ismeretlen okból kigyuladt egy ház. Az uralkodó szél csakhamar elhordta a lángokat a szomszéd épületekre, úgy hogy most már több száz ház lángban áll. A pusztító vész hatalmával szemben lehetetlen minden emberi iparkodás, hogy megfékezze a vész terjedését.

A háboru.**Csata Port Arthur közelében.**

Budapest, július 4. (Saját tud. táv.) Port-Arthur közelében június 28-án nagy csatát vívtak az oroszok és japánok, mely az oroszok teljes vereségével végződött. A japánok elfoglalták tőlük heves küzdelem arán egy magastatot Port-Arthurtól 10 mérföldnyire. Az oroszok vesztesége óriási. Százával borítják halottak és sebesültek a csatatér.

Az oroszok offenzívája.

Budapest, július 4. (Saját tud. táv.) Patervárról vettük a hírt, hogy az oroszoknak sikerült nagy erőfeszítéssel a Madulin, Fönsulin és Csapanlin szorosokat visszafoglalni a japánoktól. Miscsenkó orosz tábornok megtámadott egy japán hadosztályt, és azt teljesen megsemmisítette. Kuropatlein kezd támadólag fellépni.

A béke érdekében.

Budapest, július 4. (Saját tud. táv.) Párisból kapott értesülésünk szerint a londoni francia nagykövet lépéseket tett az illeté-

kes angol hatóságoknál a béke érdekében való közbelépést sürgette.

A békepárt felülkerekedett.

Budapest, július 4. (Saját tud. táv.) Ha értesülésünk nem csal, a csári udvarnál a békepárt lett urr a helyzeten. Hír szerint a csár elfordult a háborúpárt embereitől és teljesen a békére hajlik.

REGÉNYCSARNOK.

A brixtoni rejtély.

— Bűnügyi regény. —

Írta: A. C. D. (Angolból.)

13

Holmes rám pillantott és gúnyosan fölpitytyesztette az ajkát.

— Ahol két olyan rátermett férfi van, mint ön és Lestrade, — mondta aztán, alig észrevehető iróniával, — ott a magamfajta harmadiknak ugyan nem sok hasznát vehetik! Gregson készpénznek vette az iróniát és elégedetten dörzsölte a kezeit.

— Azt hittem, — mondta öntelten, — hogy mindent megtettem, ami csak lehetett volt. Ami az eset fölötté rejtélyes és bonyolult, s mivel tudom, hogy önt érdeklik az ily homályos . . .

— Kocsin jött ön ide? — kérdezte Holmes hirtelen.

— Nem én.

— Hát Lestrade?

— Ő sem.

— Nos, akkor menjünk be és nézzünk szét a házban.

E következtelen s a dologgal semmiképen össze nem függő megjegyzés után egyenesen befelé indult, én pedig és a kissé megütődött Gregson utána mentünk.

Rövid kis folyosó vezetett az előszobából a konyhába és a ház belsejébe. A folyosóról, a konyhán kívül, még két ajtó nyílt, az egyik jobbra, a másik balra. Amazt már akkor bezárták, mikor az utolsó lakó kiköltözött, emez azonban, mely az ebédlőbe nyílt, nyitva volt, s a rejtélyes gyilkosság ép n ebben a szobában, az ebédlőben történt.

Holmes előre sietett, s én nehéz, szorongó szívvel követtem, — a tudat, hogy mindjárt szemtől-szemben állok a hullával, nagyon levert és elcsüggesztett.

Az ebédlő tágas, négy szögletű szoba volt és még nagyobbnak látszott, mert teljes tés volt. Falaitól itt-ott hosszú czafatokban lógott le az elrongyolt papiros-kárpit, melyen nagyon is meglátszott az idők és a lakók szennyje. Az ajtóval szemben volt a kandalló, melynek utánczótt márvány-párkányán egy majdnem tövkgig leégett, most már eloltott, vörös viasz-gyertya-darabka volt. Az egyetlen ablak oly piszkos volt, hogy a rajta beszűrődő fényben szürke volt minden, annál is inkább, mert a padlón és a falakon ujnyi vastagon feküdt a por.

Mind e részleteket csak később figyeltem meg. Beléptemkor egyszerre és teljesen lebilincselte az a riasztó, mozdulatlan alak, mely a padlón hevert és üres, üveges szemével ramedt a szintelen mennyezetre.

A halott körülbelül negyvenhárom-negyvennégy éves férfi lehetett; termetre közepes, széles vállu, a haja dus, fekete és göndör, a szakála rövidre nyírt, tömött körszakáll. Nehéz télikabátot, alatta fekete elegáns szmokingot és mellényt, meg világos nadrágot viselt; fényes, majdnem új cilinderje ott volt mellette a földön. A kezeit összekulcsolta, karjai ki voltak nyújtva, ám a lábait összeszorongitva fölhozta, mintha kínos vonaglás közben dermedtek volna meg . . .

Merev, szinte megkövesült árczán az iszonyatnak és gyűlöletnek oly rettenetes kifejezése tükröződött, aminőt soha sem láttam emberi vonásokon. Ez a rémes, eltorzult iszonyat, ösz-

szevetve a halott alacsony homlokával, nagy, kékesbe játszó, hajlott orrával és előre ugró állával, a legundokabb gorillához tette hasonlónak a visszariasztó kép még szörnyőbb lett, ha összeszűzörodott tagjaira néztem . . .

Mint orvos és különösen mint tábori orvos a csatatéren, száz meg száz alakban láttam a halált, de soha sem volt félelmetesebb és vérfagyasztóbb, mint ebben a ridg, szeeny, fél-sötét szobában, melynek egyetlen ablaka a londoni külváros egyik legélénkebb utcájára nyílt.

Lestrade, ez a kis, hüsz-természeti, örökké sürgő-forgó ember ott állt már a küszöbön, mikor belépünk és köszöntött bennünket.

(Folyt. köv.)

SZERKESZTOI POSTA.

F. D. Nagy-Várad. Nagyon örvendünk rajta, ha az a cikkünk nem tetszik Bokányiéknek és a Népszavának. Jele annak, hogy a dolog elevenre tapintottunk. Mi az igazságot keressük és szolgáljuk; hogy kinek tetszik, kinek nem, avval nem törődünk. Még azt sem bánjuk, ha gyalázatosan megrágalmaznak érte bennünket, — az igazságot szenvedni dicsőség.

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA**Magyar műbutorgyár**

részvénytársaság.

Ezelőtt REISZ és PORJESZ.**Május elsejétől fogva****Szent László-tér, a holdas templom mellett.**

Saját készítésű elegáns asztalos és kárpitos

BUTOROK

modern stílusban, gazdag választékban, yárban.

Szolid, szabott árak!**Az Amerikai Áruház olcsó árakban utólérhetően.**

Mindenkit kellemesen érint az a szépen összeválogatott nagy rőfös-és rövidáru raktár, ami az

„Amerikai Áruház”-ban van.

De különösen most fehér és színes batisztokban, delainek, grenadin és paplanokban; továbbá gyönyörű túll és valanse csipkében és hozzávalókban felülmulhatatlan a raktár.

Tisztelettel.

617

„Amerikai Áruház”,

Nagyvárad,

Olaszi, Fő-utca, „Bazár”-épület.

A

„TISZANTUL“

politikai és érdekköröktől független politikai napilap.
Az Alföld legolvasottabb lapja
Nagyváradon, Bihar- és a szomszéd megyékben rendkívül nagy elterjedésnek örvend.

Előfizetési ára:

Nagyváradon negyedévre 5 korona

Kiadóhivatalunkban megrendelhetők

a lat. szert. kath. lelkeszi hivatalok számára egyházhataloktól jóváhagyott következő nyomtatványok

Kereszteltek }
Bérmáltak }
Egybekeltek } anyakönyve, diósgyőri
Megholtak } papíron.
Megtértek }
Eltértek }

Bevétel }
Kiadás } templomszámadáshoz.

Alapítványok törzskönyve.
Anyakönyvek betűrendes mutatója.
Jegyesek naplója.

Kereszteltek }
Egybekeltek } nyvi kivonata.
Megholtak }

Anyakönyvek félbörbe kötve vászontáblával 50 iv 9 korona, 100 iv 15 korona.
Hivatalos levélboríték, levélpapírok, névjegyek, meghívók, körlevelek s más nyomdai szakba vágó munkákat gyorsan és jutányos áron készítünk.

Esperesi látogatás jegyzőkönyve.
Esperesi gyűlés jegyzőkönyve.
Jelentési alapítványokról.
Évi jelentés iskolákról.
Templomi leltár.
Catalogus librorum.
Családi értesítő.
Elbocsájtó levél.
Keresztelési jegy.
Keresztelési Emlék.
Esketési jegy.
Iktató könyv.
Kézbesítő könyv, kötve.
Imádság a szt. mise után (kemény papíron).

Kiadóhivatalunknál megrendelhetők

Szent Vincze Intézet kiadásában megrendelhető a NOGALL JANOS szerkesztette hitbuzgalmi munkák:

Director instituti etiam sacra assignat pro pretio libellorum.)

Krisztus követése. 80 fillér, 8, 12, 16 korona.

Ligouri Szent Alfonz Vezérkönyve. 3 korona.

Boldogasszony követése. 2 korona 40 fillér.

B. Skupuli Lőrincz Lelki Harca. 2 korona.

Szeráf Hangok Szent Teréziától. 2 korona 40 fillér.

Keresztény Vezérczikkek. 2 korona.

Az Urangyala, füzve 2 kor.

Liliomszálak, füzve 3 kor.

Csarnok, 3 korona.

Szent Halmok, 3 korona.

Eredeti bolti áron kaphatók a PUSTET-féle liturgikus könyvek:

Breviarium, Missale, Pontificale Rituale etc.

Szent László nyomda

elvéllal és készít:

izléses kivitelben

mindennemű

nyomdai munkákat

jutányos áruk mellett.

Névjegyekben, eljegyzési s esketési jelentésekben folyton a legujabb.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Nyomdai műintézetünkben a legnagyobb körültekintéssel készítettnek:

Hírlapok, folyóiratok, könyvek, füzetek, röpiratok, körlevelek, falragaszok, hirdetménye i, részvények, árjegyzékek, jegyzőkönyvek, pénz- és hitelintézeti nyomtatványok, étlapok, meghívók, szinlapok, egyházi és mindennemű világi nyomtatványok, névjegyek, tánczrendek, palackfeliratok, sorsjegyek, gyászjelentések, levelepapírok és borítékok valamint más itt elő nem sorolt nyomtatványok.

Kiadóhivatalunkban megrendelhetők

a gör. szert. kath. lelkeszi hivatalok számára főhatóságilag jóváhagyott következő román nyelvű egyházi nyomtatványok:

1. Informatio papi özvegyekről s árvaokról.	12. Bevételi } számadás-ivek.
2. Megtértek jegyzéke.	13. Kiadási }
3. Hitehagyottak jegyzéke.	14. Adósok jegyzéke.
4. Elvált házások jegyzéke.	15. Kereszteltek }
5. Szerződés szerinti vagy házasságok jegyzéke.	16. Egybekeltek } anyakönyvi kivonata.
6. Vegyes házasságok jegyzéke.	17. Megholtak }
7. Jelentés a kántor-tanító magaviseletéről.	18. Esperesi látogatás jegyzőkönyve.
8. Kimutatás a plebánia állapotáról.	19. Iskolai jelentés.
9. Kereszteltek } anyakönyve, diósgyőri	20. Jelentés a templompénztár számadásairól.
10. Egybekeltek } papíron.	21. Kereszteltek }
11. Megholtak }	22. Egybekeltek } anyakönyvi másolata.
	23. Megholtak }

Anyakönyvek félbörbe kötve vászontáblával 50 iv 9 korona, 100 iv 15 korona.
Hivatalos levélboríték, levélpapírok, névjegyek, meghívók, körlevelek s más nyomdai szakba vágó munkákat gyorsan és jutányos áron készítünk.

KÖNYVNYOMDA.

Tömöntöde.

Disz és műkönyvkötészet.

Vonalzó intézet.

Ruggyanta bélyegző gyártás.

Guzmann Ferencz

bádogos-mester

Nagy-Körös-utca 8. sz. (Mertz-ház.)

Elvállal:

légszesz-, vízvezeték-berendezéseket,
csatornázásokat.

Fürdőszobákat és angol closteteket
800 készítését.

Mindennemű

bádogos munkálatokhoz, terveket és
költségvetéseket díjtalanul készítek.

**Házak jókarban tartási
vállalata.**

Telephonszám: 448.

A „Központi Takarékpénztár“ rész- vénytársaság

Nagyvárad, Olaszi

(Színház- és Szilágyi-Dezso-utca sarkán (Adorján Emil ház

Törlesztéses

jelzálogkölcönöket nyújt

10, 15, 20, 25, 30, 35, 40 és 50 évi
visszafizetésre.

A kölcsönöket a legolcsóbb kamatláb
mellett folyósítjuk és a legrövidebb idő
alatt bonyolítjuk le.

A törlesztéses kölcsönöket záloglevél
alapján nyújtjuk, azonban a záloglevele-
ket teljes névértékben számoljuk el, azaz
a kölcsön teljes összegben fizettetik ki.

*Drága kamatozású kölcsönök helyett
olcsóbb kamatozású kölcsönöket
bélyeg és illeték mentesen nyújtunk.*

Kölcsönöknél hiteles telekkönyvi ki-
vonat, hiteles telekkönyvi birtokiv, eset-
leg községi becsü bizonyítvány beküldése
legendő.

A „Központi Takarékpénztár“
részvénytársaság.

5801—1904.

Hirdetmény.

Nagyvárad város összes városrészeire
vonatkozó, s a kir. pénzügyigazgatóság
érvényesítésével ellátott folyó 1904 évi
földadó kivétési lajstromok az 1883. évi
XLIV. t.-cz. 16. §-a értelmében f. évi
július 5-től július hó 12-ig nyolcz napi
közzemlére a városi adóhivatal 31. sz.
szobájában azon figyelmeztetéssel tételnek
ki, miszerint érdekelt adókötelesek, a jel-
zett lajstromokban terhükre előírt adót ott
megtekinthetik s az elleni netaláni fel-
szólamlásukat azon adózók, kik ezen
adónemmel már az előző évben is meg-
róva voltak, a lajstrom közzemlére ki-
tételének napját követő 15 nap alatt, azok
pedig, kik ezzel a folyó évben először
rovattak meg, ezen adójuknak adókönyvec-
kéjükbe történi bejegyzését követő 15 nap
alatt — a kir. pénzügyigazgatósághoz be-
nyújthatják. A később benyújtott feleb-
zés érdemi tárgyalás alá nem fog vétetni.
Nagyvárad, 1904. évi július hó 2.

Városi adóhivatal.

Szabott, olcsó ár!

Új üzlet!

Van szerencsém a t. közönség b. tudomására adni, hogy helyben Zöldfa-utczán, Heiman
Lipót és Társa czéggel szemben a mai kor igényeinek teljesen megfelelő rőfös és divat-
áru üzletet nyitottam s mint fiatal kezdő kereskedő, ki 12 év óta helybeli legelőkelőbb
üzletekben elsajátítottam a t. hölgyközönség jó izléseit, be akarom bizonyítani, hogy

Új üzlet!

Zöldfa-utczán csak **Kertész Sándornál**

lehet a legdivatosabb árukat oly olcsóért beszerezni, hogy bámulatos lesz
egész Nagyvárad és Bihar megye vevőközönsége előtt. Mindenkinek saját érdeke ezen

746

rendkívül kedvező alkalmat felhasználni, mert ily szép és olcsó soha nem volt és nem is lesz. Például:

Legjobb mosó kartonok	— — — — 12 kr.	140 cm. sz. koromfekete Lüsster	— — 98 kr.	120 cm. sz. Tennis Lüsster minden szín	— 58 kr
Legfinomabb selyem batiszt	— — — — 25 >	140 >	mintás legf. kelme 89 >	95 >	Legfinomabb francia Delén 48 >
Pongais francia batiszt, arabesk mintákkal	38 >	120 >	Sottis legújabb	— — — 89 >	Fekete selyem napernyők 98 kr., legfn. 1 frt. 35 >

Rabkötött férfi és női harisnyák, zsebkendők, fejkendők, rend-
kívül olcsók, ágy garnitúrák, függönyök, paplanok és más
százféle cikkek leirhatatlan olcsók, **de csak**

Kertész Sándor új rőfös- és divataruházában,
Zöldfa-u. (Heiman-czéggel szemben.)

Szabott, olcsó ár!

Meglepő eredmény!

Egyszerű kezelés! Nagy kereslet!

mutatja leginkább mennyire vált be a

LABOLIN,

mely lábizzadás ellen a legjobb szer.

Teljesen ártalmatlan, hatása még

oly idült esetben is biztos.

Ára 1 üvegnek használati utasítással és ecsettel 1 kor. 20 fillér.

Kapható:

Berger Sándor PARFÜMERIE „SAVOLY“
illatszertárban

NAGYVÁRAD, BÉMER-TÉR. (SZÍNHÁZ-SAROK.)

Bellán módszer szerint készült veresre festett végü, de sokkal erősebb minőségü

K é v e - k ö t e l e i m e t,

140—150 cm. hosszban, ezer drbját *11 kor.-ért* számítom, elősmert kitünő minőségü

Gazdasági kötél-gyártmányaimat

tetemesen leszállított árban,

Mindennemü zsákokat és ponyvákat

eredeti gyári árban számítok.

801. Feltünő olcsó árban kölcsönzök **uj zsákokat és ponyvákat.**

Telefon 299. sz. **J. WEISZ MÓR** Nagyváradon, Kossuth Lajos-u. Andrényi-palota.

U j ! S z e n z á c z i ó s ! U j !

K A R D O S L I P Ó T

szerencsebazárja Nagyvárad, Szt.-László-tér 1. sz.

T. helybeli és fürdő közönség figyelmébe!

Van szerencsém a t. fürdő közönség szives tudomására hozni, *Nagyváradon Szt. László-téren* egy a mai kor igényeinek megfelelő

S z e r e n c s e B a z á r t

rendeztem be, hol óriási raktárt tartok: *játék-, díszmü-, ajándék-tárgyak, mindenféle szobadiszek-, női- és férfi fehérnemüek, újszülött gyermekeknek kelengyék, nyakkendők, sétatobok, nap- és esőernyők, férfi torna övek és ingek, úszónadrágok, torna és komót cipők, női és férfi harisnyák,* továbbá férfi és gyermek sapkák, fürdő kalapok, nagy raktár: Solingeni zsebkésekből. Tajték áruk, szivar és pénztárczák nagy választéka, férfi szalmakalapok, mosó kötények, dísz és fekete női kötények, utazó táskák, gummi különlegességek, pipere cikkek. És baba javítást elvállalok.

A midőn a legfigyelmesebb kiszolgálásról, szolid olcsó árakról előre is biztosítom, becses látogatását kérve vagyok

kiváló tisztelettel

Kados Lipót, szerencse bazárja
Szent.-László-tér. (Kiss Károly mellett.)

Gyermekek fekvő- és ülőkocsik. Utazó kosarak és láda kofferek.

Ü Z L E T - Á T H E L Y E Z É S !

H O F F E R B E R T A L A N

paplangyártási telepét. Fő-utca, Bazár-épületből

Szilágyi Dezső u. dr. Adorján-ház

szouterrain helyiségébe helyezte át, miről a nagyérdemü vevőközönséget értesíti és további szives látogatását kéri.

Kész paplanok dús választékban.

Ugyanott varróleányok folytonosan felvétetnek.

636.